

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021

i Natura 2000-område nr. 154
Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene,
Diesbjerg og Bollinge Bakker

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.

2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område nr. 154
Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Diesbjerg og Bollinge Bakker

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Peter Leth

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

[xxxxx]

Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N154 *Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Diesbjerg og Bollinge Bakker* og vedrører Naturstyrelsens arealer på ca. 203 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

I denne plejeplan er arealer og indsats opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til driftsplanen og det tilhørende naturplejeark, som kan findes på Naturstyrelsens hjemmeside www.nst.dk.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil fortsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

På baggrund af nærværende plejeplan udarbejdes et naturplejeark, der er et bilag til enhedens driftsplanlægning, hvor de specifikke plejetiltag vil være beskrevet på lokalitetsniveau, med bl.a. angivelse af naturtilstand, plejemål, plejetiltag, udløb og prioritering (tidsfølge).

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensynet til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år. I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt Natura 2000-område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 44.500 ha. Omtrent 88 % af området udgøres af vandarealet i Sejerø Bugt (390 km²) og Saltbæk Vig (16 km²), resten (ca. 12 %) er landareal med en kystlinje på ca. 63 km. Landarealerne domineres især af kystmorfologiske strukturer som laguner, klitter samt overdrev udviklet på kystskrænter og randmoræner. Saltbæk Vig er en naturlig lagune, som med dæmninger er afskåret fra Sejerø Bugt. Lagunedannelse pågår ligeledes i bunden af Nekselø Bugt (Sanddobberne) og Sejerø Bugt (Korevlen mv.). Natura 2000-området er omfattet af mange og store fredninger.

For en uddybende beskrivelse af Natura 2000-området, herunder præsentation af udpegningsgrundlaget for området, henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-området.

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal

Indenfor området ejer Naturstyrelsen arealer på Sejerø og Overby Lyng, i Høve Skov, på Diesbjerg, i Bjergene og Kårup Skov samt på Sanddobberne, i alt ca. 203 ha.

Vestsjællands fineste og bedst bevarede indlandsoverdrev findes i Bjergene og Veddinge Bakker. Her vokser bl.a. bakke-gøgelilje, som er en typisk art på naturtypen surt overdrev, store bestande af nikkende kobjælde samt landets største og Sjællands eneste bestand af den fredede orkide hyldegøgeurt. Sanddobbernes sandtanger er en værdifuld rasteplass for vandfugle og er sammen med Sejerøs sydspids potentiel ynglelokalitet for havterne.

Områdets naturtyper er i overvejende god tilstand, men der er et vedvarende behov for at bekæmpe Rynket rose og andre problemarter, sikre kontinuitet i afgræsningen samt rydde opvækst.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	naturtype	Total
1330	Strandeng	6,6
2130	Grå/grøn klit	8,5
6210	Kalkoverdrev	8,7
1220	Strandvold med flerårige	4,8
2110	Forklit	0,9
6230	Surt overdrev	16,4
2140	Klithede	2,5
4030	Tør hede	0,5
2250	Enebærklit	11,4
Hovedtotal		60,2

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Stor vandsalamander (H135 og H244)
- Havterne (Y) (F94)

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede græsning, samt rydning af opvækst og bekæmpelse af invasive arter (Rynket rose) og andre problemarter som for eksempel gyvel. Materiale fra rydningsindsatsen er fjernet for at undgå ophobning af organisk materiale og frigivelse af næringsstoffer. Derudover er opsat informationsskilte på sydspidsen af Sejerø og spidsen af sandtangen ved Sanddobberne med henblik på at regulere færdslen på arealerne og dermed mindske forstyrrelsen af særligt havterne i yngleperioden.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015.

Gennemførte indsatser (antal)	49	Gennemførte indsatser (areal)	57 ha	100 %
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha	0 %

Tabel b1: Oversigt over ikke-planlagte indsatser der er gennemført, som gavner arter eller naturtyper i udpegningsgrundlaget.

Natur-type	Natur-typenavn	Plejemål	Plejetiltag	ha	Begrundelse for gennemførelse af ikke planlagt plejetiltag
2250/ 2140/ 2130	Enebærklit/ Klithede/ Grå/grøn Klit	Naturtypebeva rende pleje	Græsning	4,0	(Mosaiknatur) På baggrund af N2000-tilskud til forberedelse af afgræsning blev det muligt at etablere græsning på areal syd for campingpladsen på Sanddobberne. Græsningen er senere hen udvidet med yderligere 3,0 ha.

6230	Surt overdrev	Naturtypebevarende pleje	Græsning	2,0	Erhvervelse af et privat areal og etablering af græsning herpå, som led i sammenbindingen af græsningsarealerne i Bjergene.
6230	Surt overdrev	Naturtypebevarende pleje	Rydning af bevoksning samt græsning	8,0	Rydning af bevoksning samt etablering af græsning herpå ved sammenlægning med ovenstående og tilknyttede arealer, for at sammenbinde græsningsarealerne i Bjergene

Generelle bemærkninger og konkrete erfaringer i forhold til 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Plejetiltagene for de lysåbne naturtyper i 1. planperiode har hovedsageligt været en videreførelse af eksisterende driftsaktiviteter som græsning, rydning af opvækst og bekæmpelse af invasive arter som rynket rose og andre problemarter som gyvel. Tiltagene er gennemført som angivet i tabel b og det vurderes, at de har opfyldt periodens mål om naturtypebevarende pleje.

I Bjergene arbejdes mod så store sammenhængende folde, som muligt, men det er en løbende afvejning i forhold til publikums færdselsmuligheder, som skal sikres jf. fredningen for området.

Konkrete erfaringer

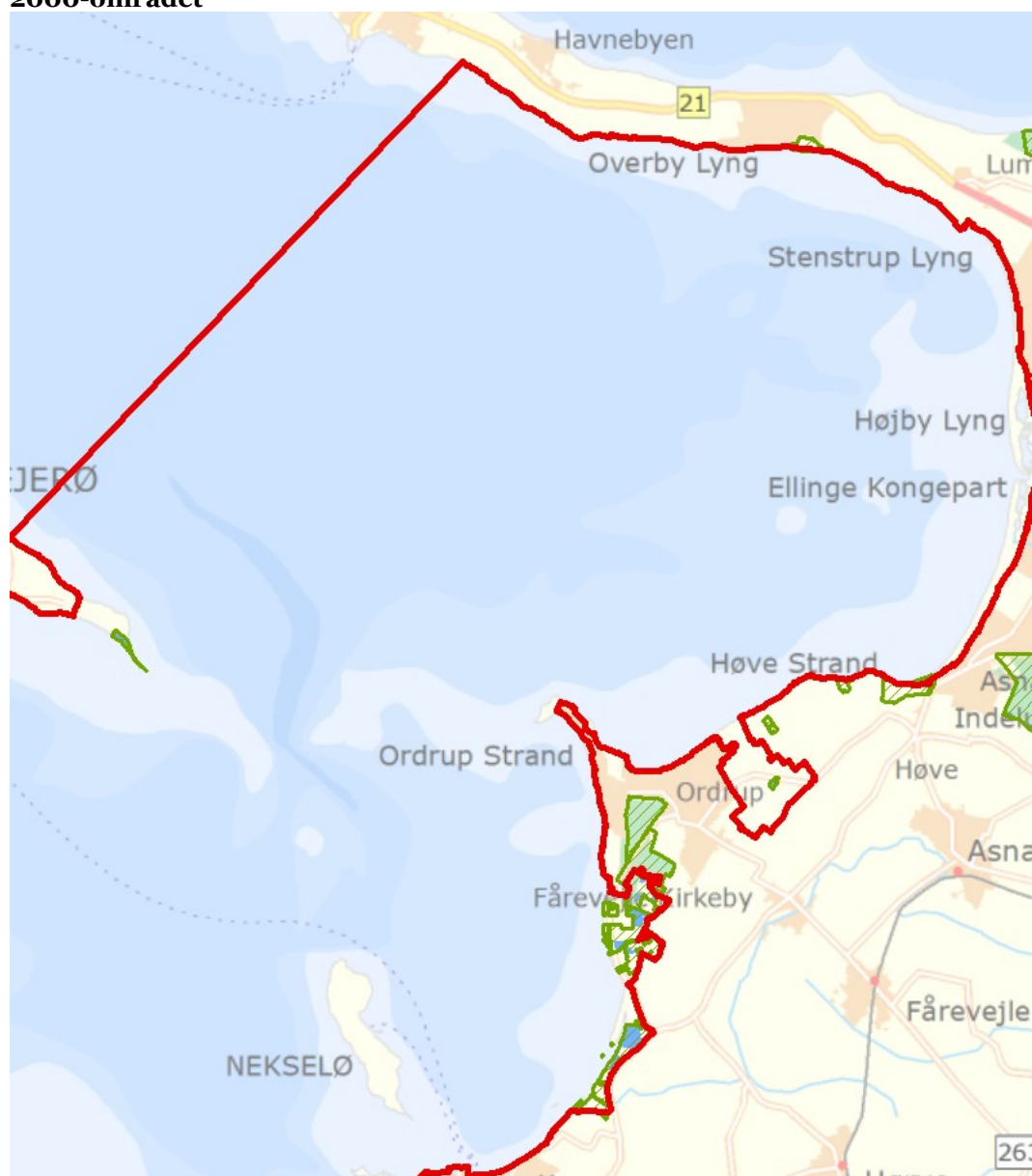
Der er tyndet en del i enebærklitten på Sanddobberne ved at bryde større sammenhængende enebærkrat op, så der er passager hvor kreaturerne kan græsse mellem grupperne. Det er en løbende overvejelse, hvad der er en passende mængde enebær på denne naturtype, som er særligt prioriteret.

En del af tiltagene på Diesbjerg og i Bjergene med rydning af opvækst og invasive arter, samt udvidelse af græsningsarealet har været muliggjort på baggrund af finansiering gennem Life-Overdrev II projektet. Således er store sammenhængende forekomster af uønsket krat nedskåret og kvas enten bortkørt eller afbrændt. Dertil er renoveret og udvidet hegn, således at der afgræsses et betydeligt større areal end p.t. kortlagt med naturtyper. Det er målet, at disse arealer udvikler sig i retning mod overdrev og dermed bidrager til at udvide arealet med overdrev i området. Life-projektet er afsluttet i 2012.

Af arter, der har stor gavn af plejen kan nævnes, at det går godt for Hyldegøgeurten, der er i stigning, både i antal og fundsteder på Rævebjerg og "Tyrefolden".

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

- Natura2000 område
- Naturstyrelsens areal
- Lysåbne habitatnaturtyper med planlagt indsats
- Lysåbne habitatnaturtyper uden planlagt indsats

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der sikres sammenhæng mellem forekomster af overdrev med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
- Styrelsen for Vand og Naturforvaltning vil i planperioden gennemføre undersøgelser med henblik på afklaring af, om der er behov for efterfølgende at etablere reservatbestemmelser for området på baggrund af områdernes udpegning til sikring af levestederne for havdykænder.
- Naturstyrelsen vil være særligt opmærksom på naturtypen enebærklit (2250), som har væsentlige forekomster i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

I dette afsnit beskrives Naturstyrelsens mål for de ovenstående lysåbne naturtyper og arter i denne planperiode. Der kan være flere mål for et givent areal med en naturtype, og det samme kan være tilfældet for en art.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i det vejledende indsatskatalog for N2000-plejeplanlægning for lysåbne naturtyper, Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, små vandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

På et areal kan der forekomme mere end én slags plejetiltag, ligesom der kan være fastlagt flere tiltag for en art.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. I naturplejemarket der ligger som bilag til driftsplanen fremgår Naturstyrelsens vurdering af plejebehovet for de løbende samt enkeltstående plejetiltag, herunder med en angivelse af lokaliteten, en prioritering af tidsfølgen på plejetiltagene, naturtilstanden og plejebehovet.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen i form af henholdsvis græsning på overdrevs-, klithede- og enebærklitrealene og på en mindre del af arealet med grå/grøn klit samt bekæmpelse af invasive arter som Rynket rose og andre problemarter, og rydning af opvækst, jf. nedenstående skema.

De smalle strandengsarealer ved Sanddobberne plejes i udgangspunktet ikke. Der er tale om arealer med strandsumppræg, som er opstået ved den kontinuerlige tilførsel af materiale, der er ved at danne en dobbeltkyst i området. Arealerne har ikke en forhistorie som græssede strandenge, da der netop er tale om "nyt" land. Græsning ville kræve hegnsætning helt ude i vandet pga. de lave dybder. De smalle arealer med delvis tagrørsvækst vurderes at være til gavn for en stor del af områdets fugle og insekter, som overgangszone fra de bagvedliggende græsningsarealer.

Tabel c: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	1220	Strandvold med flerårige	Sikring af naturtypen	4,8
			Naturlig dynamik	4,8
	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	8,7
			Naturtypebevarende pleje	8,7
	2110	Forklit	Sikring af naturtypen	0,9
			Naturlig dynamik	0,9
	2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	8,5
			Naturlig dynamik	0,3
			Naturtypebevarende pleje	8,2
	1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	6,6
			Naturlig dynamik	6,6
	2140	Klithede	Sikring af naturtypen	2,5
			Naturtypebevarende pleje	2,5
	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	16,4
			Naturtypebevarende pleje	16,4
	4030	Tør hede	Sikring af naturtypen	0,5
			Naturtypebevarende pleje	0,5
	2250	Enebærklit	Sikring af naturtypen	11,4
			Naturtypebevarende pleje	11,4

Tabel d: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1220	Strandvold med flerårige	Andet areal uden drift	Eksisterende	4,8
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	3,0
	6210	Kalkoverdrev	Græsning	Eksisterende	5,7
			Rydning af opvækst	Eksisterende	5,7
	2110	Forklit	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,9
			2130	Grå/grøn klit	Andet areal uden drift
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	5,7
			Græsning	Eksisterende	5,6
			Rydning af opvækst	Eksisterende	2,5
			1330	Strandeng	Andet areal uden drift
	2140	Klithede	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,1
			Græsning	Eksisterende	2,4

			Rydning af opvækst	Eksisterende	2,4
	6230	Surt overdrev	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,1
			Græsning	Eksisterende	16,2
			Rydning af opvækst	Eksisterende	13,3
	4030	Tør hede	Græsning	Eksisterende	0,5
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,5
	2250	Enebærklit	Græsning	Eksisterende	11,4
			Rydning af opvækst	Eksisterende	11,4

I tabel d er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Plejemål og plejetiltag for arter

Som hovedregel vil arterne på udpegningsgrundlaget have gavn af plejetiltagene for naturtyperne i de områder som arten er eller potentielt kan blive tilknyttet. Disse plejetiltag fremgår af tabel d.

Af hensyn til arten havterne gennemføres specifikke artsplejetiltag i form af fastholdelse af "adgang frarådes i yngletiden" skilte på sydspidsen af Sejerø og sandtange ved Sanddobberne for at minimere forstyrrelser i yngleperioden.

Naturstyrelsen planlægger ikke yderligere indsats for arten stor vandsalamander end de plejetiltag, der er oplyst under plejeplanerne for de lysåbne naturtyper.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af naturplejemarket, der ligger som bilag til driftsplanen.

Tabel e: Mål for arter

Målsatte arter (antal)		
Art	Navn	Målsætning
A194	Havterne	Sikring af artens levested
		Beskyttelse mod forstyrrelser
1166	Stor vandsalamander	Sikring af artens levested

Tabel f: Specifikke artsplejetiltag

Indsætter for arter (antal)		
Art	Navn	Indsætstype
A194	Havterne	Færdselsregulering ved skiltning
1166	Stor vandsalamander	Ingen indsats i perioden aht. art alene

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.

- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N154 Sejerø Bugt, Saltbæk Vig, Bjergene, Diesbjerg og Bollinge Bakker

Natura 2000-området har et areal på 44.500 ha. Omtrent 88 % af området udgøres af vandarealet i Sejerø Bugt (390 km²) og Saltbæk Vig (16 km²), resten (ca. 12 %) er landareal med en kystlinje på ca. 63 km. Landarealerne domineres især af kystmorfologiske strukturer som laguner, klitter samt overdrev udviklet på kystskrænter og randmoræner. Saltbæk Vig er en naturlig lagune, som med dæmninger er afskåret fra Sejerø Bugt. Lagunedannelse pågår ligeledes i bunden af Nekselø Bugt (Sanddobberne) og Sejerø Bugt (Korevlen mv.). Natura 2000-området er omfattet af mange og store fredninger.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)	Total
naturtype	
1330 Strandeng	6,6
2130 Grå/grøn klit	8,5
6210 Kalkoverdrev	8,7
1220 Strandvold med flerårige	4,8
2110 Forklit	0,9
6230 Surt overdrev	16,4
2140 Klithede	2,5
4030 Tør hede	0,5
2250 Enebærklit	11,4
Hovedtotal	60,2

Desuden er der i udpegningsgrundlaget nævnt følgende arter, der forekommer, eller har potentiale til at kunne indfinde sig, i Naturstyrelsens dele af Natura 2000-området:

- Stor vandsalamander (H135 og H244)
- Havterne (Y) (F94)

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger og adresserer konkret følgende områdespecifikke retningslinjer fra Natura 2000-planens indsatsprogram:

- Der sikres sammenhæng mellem forekomster af overdrev med henblik på at gøre arealet mere robust overfor a) pludselige hændelser (f.eks. ekstreme vejrforhold), b) klimaændringer c) for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer eller d) for at bidrage til etablering af større driftsenheder.

- Styrelsen for Vand og Naturforvaltning vil i planperioden gennemføre undersøgelser med henblik på afklaring af, om der er behov for efterfølgende at etablere reservatbestemmelser for området på baggrund af områdernes udpegning til sikring af levestederne for havdykænder.
- Naturstyrelsen vil være særligt opmærksom på naturtypen enebærklit (2250), som har væsentlige forekomster i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget. Indsatsen er beskrevet i nedenstående tabeller.

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	1220	Strandvold med flerårige	Sikring af naturtypen	4,8
			Naturlig dynamik	4,8
	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	8,7
			Naturtypebevarende pleje	8,7
	2110	Forklit	Sikring af naturtypen	0,9
			Naturlig dynamik	0,9
	2130	Grå/grøn klit	Sikring af naturtypen	8,5
			Naturlig dynamik	0,3
			Naturtypebevarende pleje	8,2
	1330	Strandeng	Sikring af naturtypen	6,6
			Naturlig dynamik	6,6
	2140	Klithede	Sikring af naturtypen	2,5
			Naturtypebevarende pleje	2,5
	6230	Surt overdrev	Sikring af naturtypen	16,4
			Naturtypebevarende pleje	16,4
	4030	Tør hede	Sikring af naturtypen	0,5
			Naturtypebevarende pleje	0,5
	2250	Enebærklit	Sikring af naturtypen	11,4
			Naturtypebevarende pleje	11,4

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)					
		Naturtype	Plejetiltag	Omfattet af eksisterende planlægning	Total
Eksisterende habitatnatur	1220	Strandvold med flerårige	Andet areal uden drift	Eksisterende	4,8
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	3,0
	6210	Kalkoverdrev	Græsning	Eksisterende	5,7
			Rydning af opvækst	Eksisterende	5,7
	2110	Forklit	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,9

	2130	Grå/grøn klit	Andet areal uden drift	Eksisterende	0,3
			Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	5,7
			Græsning	Eksisterende	5,6
			Rydning af opvækst	Eksisterende	2,5
	1330	Strandeng	Andet areal uden drift	Eksisterende	6,6
	2140	Klithede	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,1
			Græsning	Eksisterende	2,4
			Rydning af opvækst	Eksisterende	2,4
	6230	Surt overdrev	Bekæmpelse af invasive arter	Eksisterende	0,1
			Græsning	Eksisterende	16,2
			Rydning af opvækst	Eksisterende	13,3
	4030	Tør hede	Græsning	Eksisterende	0,5
			Rydning af opvækst	Eksisterende	0,5
	2250	Enebærklit	Græsning	Eksisterende	11,4
			Rydning af opvækst	Eksisterende	11,4

I tabel III er der en opdeling i to kategorier "Eksisterende" og "Nyt":

- "Eksisterende": Kategorien dækker over de tilfælde, hvor det pågældende plejetiltag allerede er omfattet af den eksisterende driftsforvaltning eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at plejetiltaget vil blive gennemført i plejeplanperioden.
- "Nyt": Kategorien omfatter de tiltag, der alene gennemføres for at opfylde målene i N2000-planerne for 2016-2021.

Særlig indsats for arter

Plejen af områdets lysåbne naturtyper vil samtidig tilgodese en række arter på udpegningsgrundlaget. Herudover planlægger Naturstyrelsen en særlig indsats for havterne, som fremgår af tabel V.

Tabel IV: Mål for arter

Målsatte arter (antal)		
Art	Navn	Målsætning
A194	Havterne	Sikring af artens levested
		Beskyttelse mod forstyrrelser
1166	Stor vandsalamander	Sikring af artens levested

Tabel V: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsatser for arter (antal)		
Art	Navn	Indsatsstype
A194	Havterne	Færdselsregulering ved skiltning
1166	Stor vandsalamander	Ingen indsats i perioden aht. art alene

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på styrelsens arealer forventes at medføre, at:

- Naturtilstanden for naturtyper og levesteder for arter i tilstandsklasse I og II er stabil eller i fremgang, mens tilstanden for naturtyper og levesteder for arter i ugunstig tilstandsklasse III-V er i fremgang.
- Det samlede areal af naturtyper og levesteder for arter er i fremgang, såfremt naturforholdene tillader det.
- For naturtyper uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af naturtyperne stabiliseres eller øges.
- For arter uden tilstandsvurderingssystem og for deres levesteder er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for de udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk